

Elhunyt, Papachristos Andreas szobrászművész

Életének 82. évében, 2019. február 5-én elhunyt Papachristos Andreas szobrászművész, a Szentendrei Új Művésztelep alapítótagja.

12 nap 12 ház **Papachristos Andreas**

Életrajz-

1937-11-9-én született Lítia-ban [GR],

1948-ban a Nemzetközi Vöröskereszt menekítette ki őt és sok száz árva és félárva gyereket a Görögországban kialakult diktatúra elől Magyarországra.

1953-1957: Budapesti Művészeti Gimnázium, mesterei: Matzon Frigyes, Somogyi József, Miskolczi László;

1962: Magyar Képzőművészeti Főiskola, mestere: Mikus Sándor.

1962, 1967, 1968: Stúdió-díj; 1978: Munkácsy-díj.

1965-től kiállító művész.

1969-től Szentendrén, az új művésztelepen dolgozik,

1982 óta felváltva él Görögországban és Magyarországon. Főként kőszobrokat, a klasszikus görög szobrászat által ihletett stilizált figurákat, figuraegyütteseket, portrékat készít. Műveit kis vázlatok alapján közvetlenül kőbe faragja. (szerk)

Mikor először kerestem Papachristos Andreast, nem volt otthon. Eltűnt. Felesége sem tudta, hol van, kétségbeesésében már a rendőrségre akart menni. Néhány nap múlva előkerült, olyan hirtelen, mint ahogy nyoma veszett. A telepen lakók ugyanúgy köszöntek neki, mint addig. Mintha nem is lett volna miatta ribillió.

Papachristos Andreas a görögországi Lythja nevű helységben született 1937-ben. De, lehet, hogy 1936-ban. Vagy 1938-ban. Nem tudja, az anyakönyvi kivonatok odavesztek. Anyját nem

zavarja vele, ritkán ír neki. Felesleges utána járni hány éves, jól érzi magát a pontos dátum nélkül is. Apja partizán volt, a polgárháborúban odaveszett és két gyermeke — a nagyobbik fiú volt, a kisebbik lány — 1949-ben Magyarországra jött.

— A húgomat magyar férfi vette el. Pécssett élnek és anyámnak azért nem ír, mert elfelejtett görögül. Legalábbis azzal indokolja, hogy csak egy levél megy tőle egy évben. Én sem tudom már, hogyan kell mondani a „spenótot enni”-t, pedig nagyon szerettem otthon...

— Magyar állampolgár?

— Nem. Görög.

— Ennyivel tartozik a szülőföldnek?

— Ha itthon van halászlé, amit nagyon szeretek, nem megyek Budapestre flekként enni, pedig azt is nagyon szeretem. Felesleges papírokkal futkosni három napot, hogy egy újabb papírt kapjak. Érzéseket, különleges nosztalgiát ne várjon tőlem. Kiskölyök voltam, amikor elkerültem hazámból. A görög nyelvtant is Magyarországon tanultam meg.

Amikor beszél, kezének árnyéka körbeugrál hatalmasra nőve a falon, eltakarja a képeket, a szobrokat. Hat alkotását állították eddig fel, most készült el a hetedik. A polcokon egymás mögött, mint egy támadásra kész hadsereg, sorakoznak a vésett arcok, anyák, nádszálsudár lányok, férfiak.

— Egy év kellett, hogy hozzászokjam Szentendréhez. Most már itt is megy a munka. Nem bírja, ha kiszakítják valahonnan. Először újra megismerkedik mindennel, beleivódik a hangulat, megszokja a világítást, minden bántja, ami idegen. Tíz- tizenkét órát kalapál, ahogy követ kap, azonnal hozzálát és addig dolgozik, amíg el nem fogy az anyag. Női aktokat, portrékat rajzol — élelnagyságban, csomagolópapírra. Minden nőnek hosszú, szénfekete hajat rajzol. Undorodik a feleslegesnek vélt dolgoktól. Szeret beszélgetni, pecázni, imád szobrot csinálni, gyermekkor óta szobrász akart lenni.

önálló kiállítást nem rendez.

— Felesleges... Sok munka, meg hajlongás idegenek előtt. Inkább dolgozom.

Papachristos Andreas 1949 óta él Magyarországon. Görögországba nem megy vissza. Anyját hívja Magyarországra, de tudja, soha sem jön el. Leveleiben nem írja, hogyan él, mit csinál és mikor pénzt kap a fiától, nagyon megköszöni.

— Látta a Zorbát?

— Minden görög tárgyú filmet megnézek.

A polcokon Homéroszok kőbe álmódott figurái, gömbölyű kövek, melyeket a természet csiszolt márványtisztává, s a szobrász vette észre a hideg kő meleg titkait. A falakon színes képeslapok, kitépelt tájak: az Akropolisz fölött felhő nélküli kék az ég, a tengerparton, sárga homokon az ókor szélcibálta romjai...

(PMH. 1970. 10. 15. Tamás Ervin)

Egy emlékmű születése

LÁTOGATÁS PAPACHRISTOS ANDREAS MŰTERMÉBEN

öt méter magas a szobor. Holnap leplezik le Aszódón A kőből kifaragott, stilizált Niké a

győzelmet, a diadalt jelképezi, vagy éppen a felszabadult életet, gondolkodást. Az új lehetőségeket, a tiszta, emberi életet ... Az emlékművet a fasizmus felett aratott győzelem 35. évfordulóján avatják, de mondanivalója nyilvánvaló.

Klasszicitás és humanizmus

A teljesség, a szépség igényéről, a harmóniavágyról beszél ez a mű. Az anyag szépsége, a kompozíció tömörsége, a művészet történetében évezredek óta felbukkanó Niké-motívum a szabadság érzetéhez hozzákapcsol egy másikat is: aki ezt a művet alkotta, azt ezer szál köti az ókori görög művészet klasszikus korszakához, ahogyan Marx fogalmazott, az emberiség normális gyermekkorához.

Valóban így van. Az emlékmű fiatal alkotója, Papachristos Andreas szobrászművész 1937-ben a görögországi Lythyában született, s gyermekként, 1949-ben érkezett hazánkba. 1957—62 között végezte el a Képzőművészeti Főiskolát. Hét évig a fővárosban dolgozott, 1965 óta szerepel az országos kiállításokon, bemutatkozott a Fiala Művészek Stúdiója tárlatain.

Tizenegy évvel ezelőtt a szentendrei új művésztelepen kapott műtermet, azóta az országos és külföldi kiállítások mellett rendszeresen szerepel a szentendrei és Pest megyei tárlatokon is.

A magyar művészetben, a magyar valóságban él több mint harminc éve. A főiskolán Mikus Sándor emberi magatartásával, Pátzay Pál intellektualitásával gyakorolt rá hatást. Ez azonban csak látszólag teszi egyszerűvé a képletet. A Stúdió 1966-os kiállítása kapcsán így ír róla Németh Lajos: ... megoldása néha emlékeztet ugyan a nonfiguratív plasztika néhány mesterére, vagy nálunk, Borsos Miklós műveire, de barbárán elementáris plasztikai formázása vér bő művészi tehetséget sejtet.

Vérbőt — és sajátosat. A műterem előtti szoborpark azt jelzi, hogy valóban csak rá jellemzően kapcsolja össze a görög művészet szellemét és a Magyarországon megismert, megszeretett értékeket. Homérosz, Hellén, Fej, Torzó — a simára csiszolt, csak a legszükségesebb mértékben tagolt, megbontott tömegű művek címe is erről beszél. Ahogyan ezt jelzi számos, már felállított köztéri munkája is. A háromfigurás budapesti Család, az egi Fekvő nő, a szigetmonostori Vörös Meteor Telep emlékköve ...

Homérosz és Lenin

A Homérosz-fej egy variánsát már a műteremben nézegettem. Mellette az egyetlen fából készült, szinte a mag fejlődését, csírázását idéző sorozat, a Teremtés. Távolabb az éppen készülő mű, egy Rákóczi-portré. A görög szobrász, Lenin, Füst Milán, Bajcsy-Zsilinszky Endre után most a szabadságharc vezérének arcvonásait formázza. Beszélgetünk a műről — felöltőben. S ezzel már a szobrász egész életéről is beszélünk.

— Egy hétig nem voltam itthon — mondja —, Hőgyészen jártam, az egykori diákokthoz, ahol a nyolcadik osztályt végeztem. Akkoriban egyszerre tanultunk görögül, makedónul és magyarul. Harminc éve alakult ez az otthon, a 250 diákból jó néhányan ott voltunk az ünnepségen.

A polgárháború idején elhagyott hazával is találkozott, amikor a társaival emlékezett. Az elmúlt évben viszont valóban járt Görögországban.

— Rájöttem, hogy nem lehet elfeledni azt a hazát sem. Két otthonom van. Ez persze nagyon jó is: szinte a véremben hordom a klasszikus görög művészet hagyományait, de a magaménak érzem a magyar kultúra értékeit is. Sok itt a tehetség, talán több is, mint Görögországban, Bartók, Csontváry, József Attila művészete az egész világ számára jelentős. Sajnos, a költészet

a nyelvi korlátok miatt még mindig nem eléggé ismert a határokon túl, s még nagyobb baj, hogy az átadható értékeket sem eléggé népszerűsítjük. Sokkal intenzívebb, sokoldalúbb kulturális külpolitikára lenne szükség.

— Ön jól ismeri, sajátjának érzi a magyar művészet értékeit. De otthon érzi-e magát Szentendrén, az itteni létszámában, minőségében is igen jelentős művészeti közösségben?

— A csoportok, csoportosulások kora lejárt, ahogy elhagytuk a századelőt. Baráti körben gyakran beszélünk életről, művészetről, de nem biztos, hogy az a szerencsés, ha művészek élnek együtt. Lehet, hogy jobb egymás mellett élni egy tanárral, egy esztergályossal, egy darussal.

— Akkor hadd kérdezzem: velük mennyire él együtt?

— Erre nagyon nehéz válaszolni. A művész végül is nem vállalhatja át a család, az általános iskola, az ismeretterjesztés, a televízió szerepét. Mi műveinkkel, a környezet alakításával kerülhetünk közel a közösséghez. Sajnos, Szentendrén hiányoznak az igazán jól kiképzett terek, amelyeken a szobor megkaphatná igazi jelentőségét. A megoldás az lenne, ha az építésszek még az új lakótelepek tervezése előtt konzultálnának velünk, festőkkel, szobrászokkal. Amit én tehetek, az annyi, hogy csak olyan művet állítok fel köztéren, amely valóban engem képvisel, az én gondolataimat, érzelmeimet adja át a közösségnek.

Dolgozni kell.;

Hogyan hozható egymáshoz igazán közel az értékes művészet és a közönség? — olyan kérdés ez, amelyen nemcsak Papachristos Andreas gondolkodott el, hanem amelyre, ha nem akarjuk magunkat és egymást áztatni, mindannyiunknak keresnünk kell a feleletet. A szobrász számára, akit alapvetően a görög művészet szelleme inspirál, aki úgy fogalmaz: a kőben nem lehet csalni, odaütsz és érzed, jól alakítod-e az anyagot, a válasz tömondatokban fogalmazódik.

— Dolgozni kell — mondja. — Ha mód van rá, megyek a műterembe és kalapálok.
(PMH. 1980.05. 08. P. Szabó Ernő)

A szobrász üzenete

Papachristos Andreas szentendrei alkotó gyűjteményes kiállítása június 17-ig várja a közönséget — ezúttal Budapestre.

Papachristos Andreas 1937-ben született Görögországban — emigránsok gyermekeként 1948-tól él hazánkban — Somogyi József, Miskolczy László és Mikus Sándor tanítványaként végezte el a képzőművészeti gimnáziumot és főiskolát. Szakadatlanul dolgozik, egyre izgalmasabb eredménnyel, melyet a Munkácsy-díj is fémjelez, önálló kiállítása nyílt Szentendrén, Tatán, Kiskunhalason és 1989-ben Athénben, de művei Párizsban, Bécsben, Stockholmban, Moszkvában, Belgrádban is figyelmet keltettek. Számtalan köztéri szobra közül — Aszódon Nike-jét avatták föl 1900-ban, Szigetmonostoron „Feliratos emlékköve látható, „Torzó”-ja Szentendrén, Intim kariatida"-ja Ráckevén állítja meg az érdeklődőt.

Két hazája Hellász és Magyarország — ez biztosítja egyetemes emberségét és nyitottságát minden új távlatra, miközben hűen ragaszkodik az ősi eszményekhez. Homérosz-sorozata is

lenyűgöző,.Emléket állít alkotásával az ókor egyik meghatározó géniusának.

Női aktjai mediterrán életérzést, derűt hordoznak a régi görög szobrászat és a modern plasztika mintáinak egyéni megformálása alapján. Ebben a közegben is felvillan Papachristos szemlélete, élményeinek páratlan és szoborban tisztázott gazdagsága. A változatok árnyalatai utalnak a szerelem és a szépség játékosságának bájára és lehetőségeire. Egy ember — birodalom, mert a szépség az, s minden ember birtokolja az esztétikum varázsát — vallja Papachristos Andreas művészete.

Papachristos Andreas jelen szobrászatunk egyik értéke, művészete üzenetekkel telített — hitet, reményt és örömet sugároz.

(PMH. 1991. 06.15.Losonci)